

Brașov, 18 Iulie st. v.

Este tristă der adevărată, că noua direcțiune a maghiarismului violentă cu ajutorul Maghiarilor de tot soiul s'a incubat în forțe tare între Slovaci din Ungaria de mējă-noapte, lucrându din răspuțeri pentru maghiarisarea lor.

Naționaliștii slovaci, deși puțin la număr, se luptă bărbătesc în contra acestui curent, der întâmpină mari greutăți, pentru că poporul slovac nu este încă destul de conșci de drepturile sale, er cărturarii lui în cea mai mare parte trecură în tabăra străină.

Situațiunea această politică a Slovacilor, în urma căreia cei dela putere se simt încurajați de a procede totu mai violent și față cu celelalte naționalități nemaghiare din Ungaria și Transilvania, o descrie un naționalist slovac într'o corespondență dela Turoț S. Marton, publicată în „Parlamentar” din Viena dela 30 Iulie a. c., astfel:

„In camera diei ungarare poporul nostru nu e reprezentat prin omeni de încredere de ai săi. Sunt, nu-i vorba, deputați din Ungaria de nord, der nici un deputat de-ai poporului nostru, nici un reprezentant al poporului în cameră. Cum se n-templă, că poporul nostru n'are nici un reprezentant în cameră? De vină pentru această sunt alegerile. La noi se fac alegerile peste tot în mod original.”

„Deși în Ungaria domnesce în puterea legii constituțiunea de sute de ani, cu toate acestea poporul nostru cunoscă multu mai puțin viața constituțională decât în alte țări, unde constituțiunea pte că nu durză de atâți ani ca la noi de sute de ani. Până la anul 1848 esistau în Ungaria patru clase, cari se împărțeau

de constituțiune, și anume preoțimea înaltă, nobilimea înaltă ori magnații, nobilimea inferioară (nemeșii ori gentry) și orașele libere regesci, care dispun în dietă de două voturi. Toți ceilalți formau o masă, care nu putea ave pretențiune la viața constituțională. E ușor deci de esplicat, că populațiunea nenobilă în cursul suferințelor de sute de ani nu și-a putut face o noțiune adevărată despre viața constituțională și nici n'a fost în stare a dobândi unele drepturi.”

„Anul 1848 împărțea și această parte a populațiunii de câteva drepturi, der acelea nu intrară în activitate din cauza revoluțiunii maghiare, ce izbucni, și din cauza dictaturei lui Bach, ce din acestu motiv deveni necesară. În anul 1861, la începutul vieții constituționale, pre puțin a fost făcutu poporul atent la drepturile sale și din anul 1867 ori-ce instruire a poporului asupra drepturilor sale e persecutată.”

„Prin această se esplică ușor, că poporul nici nu și cunoscă drepturile sale, cu atât mai puțin scie a se bucura de avantajele lor. La alegeri decide nobilimea înaltă, apoi gentry și așa numita inteligență. Cu deosebire gentry joca mare rol; în Ungaria sunt sate întregi locuite de nobili, și și cel mai sărac nobil se ține a fi Maghiar, chiar de n'ar pricepe nici o unică vorbă maghiară. Când Bach în anul 1852 a ordonat să se facă o conscriere generală a populațiunii, ceru și un nobil sărac să fi înscris ca Maghiar. „Der d-ta nu scii limba maghiară”, îi dișe funcționarul, care făcea conscrierea. „Der sunt nobil”, răspunse acela. Inteligența erăși, fiind crescută în școle curate maghiare, de asemenea e înclinată aprpe cu totul la maghiarism.”

„In fine e de observat, că chiar lealitatea cea mai promptă este privită ca trădare față cu Ungaria, când e vorba de a alege un patriot slovac, și alegerile forțe rar se decid prin votare, ci de regulă prin strigăte, cu care ocaziune nu alegătorii, ci o mulțime adunată din toate unghiurile decide rezultatul alegerii prin strigăte îngrozitoare.”

„Acesta e motivul, pentru care poporul nostru stă cu totul pasiv față cu viața constituțională, din cauza nenumăratelor desamăgiri.”

„De altminte se maghiarizează fără ntrerupere. Administrațiunea și justițiunea este numai maghiară, în școle se propun toate numai în limba maghiară. În limba maternă i-se vorbesc poporului numai atunci, când e vorba de încasarea dărilor. Întrăga reprezentare a poporului nostru se concentrează în bravul diar de aci „Narodnie Noviny.”

Onore naționaliștilor slovaci, că cu toate greutățile acestea nu și perd curajul, ci luptă, în frunte cu organul lor, cu energică stăruință în contra uneltirilor de maghiarisare, convinși fiind că, în mânia tuturor acestor uneltiri, poporul slovac va rămâne credincios limbii și naționalității sale.

DIN AFARĂ.

Armata germană și franceză.

Din trei state principale se scrie despre puterea armatelor lor. Diarul german „Reichsanzeiger” publică noua lege militară din 15 Iulie privitoare la efectivul de pace al armatei germane. După § 1 efectivul de pace pentru timpul dela 1 Octomvre 1890 și până la 31 Martie 1894 este stabilit la 485,983 omeni. Voluntarii pe un an nu sunt socotiți în acestu efectiv de pace. După § 2 se va forma armata dela 1 Octomvre

1890, infanteria în 538 bataliune, cavaleria în 465 escadrone, artileria de câmp în 434 baterii, artileria pedestră în 31 de bataliune, pionerii în 20 bataliune, trupele de tren în 21 bataliune. — Raportul despre bugetul de răboiu franceș s'a împărțit în 23 n. c. în camera deputaților. Efectivul pe 1891 va întrece cu 6000 omeni pe cel din 1890, așadără va fi de 26,034 oficeri și 520,348 omeni cu 142,870 cai, prin urmare vor fi cheltueli în plus de 4 milioane și jumătate franci. Creditul pentru manevre va fi urcat cu 1 milion și jumătate, totu asemenea și cel pentru conchermarea rezerviștilor, aplicarea legii celei noue asupra oficerilor cere suma de 3.800,000 franci cheltueli în plus, pe când unificarea soldei oficerilor cere mai multu cu 1,325,000. — În 23 n. c. s'a mobilisat flota engleze pentru manevrele din anul acesta ale marinei. Peste 50 de corăbii în rezervă vor trece în serviciul activ: 12 corăbii cuirasate, 15 încruciașătoare, și 24 torpilori. Echipagiul acestor corăbii constă din 8473 oficeri și soldați. Cu graba recerută va naviga fă-care corabiă la stațiunea desemnată ei, er după esercițiile tactice, în decursu de o săptămână, vor începe ostilitățile.

Revolta Armenilor ortodocși în Constantinopol.

Scrii sosite din Constantinopol anunță, că între Armenii ortodocși din Constantinopol s'au ivit mari turburări. La 27 Iulie n., pe când se săvârșia serviciul dumnezeesc, Armenii au provocat turburările. Patriarhul abia a putut scăpa din biserică pe o ușă tănuită. Mulțimea a pușcat după el, și ajungându la locuința lui i-au spart ferestrele și au tras asupra-i cu revolve. Poliția a fost nevoită să pășescă la mijloc. În urma această s'a întâmplat o luptă sângeră. Cineva dintre turburătorii a tras un glonț într'un ofițer de gendarm, care a cădut mort. Gendarmii drept răsbunare au strâpuns cu bajonetele pe un om bănuț. Intre Armeni și gendarmi s'a născut apoi o luptă în care mulți au fost

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Gramatica Latină de Domnul Lazar Șăineanu.

4.) Numărasem în rândul trecut între confuziuni și punerea participiului între părțile vorbirii alături de verb. Autorul gramaticii, pentru a apăra această enumerare, citează un pasagiu din Bréal însoțit de un norman do grațiosității culese din dicționarul personal al d-sale. Din acestu pasagiu — decă e bine reproduș — rezultă, că și participiul este o parte a vorbirii pe lângă verb. Neavându la îndemână gramatica lui Bréal și neputându prin urmare controla sinceritatea reproducerii, nici ceea ce înțelege Bréal prin participiu, trebuie să credem pe d-nu Șăineanu pe cuvânt. Der cu toate ace-țea, cea citațiune nu schimbă de loc cestiunea; motivul, pentru care am taxat de confuziune enumerarea participiului între părțile vorbirii, nu rămâne mai puțin putenic. Într'adevăr d-nu Șăineanu, tratându despre părțile de cuvânt, asemnează fă-căreia din ele câte un capitol special; numai participiului nu-i face această onore. Ba ceea ce e mai mult, la pag. 51 vorbindu despre verb dișe: „Verbul latinu

are două numere: singularu și pluralu. Elu are trei moduri personale: indicativul, subjunctivul și imperativul, și patru nepersonale: infinitivul, gerunziul, supinul și participiul.

Așa deră la începutul cărții participiul ocupă un loc separat ca parte independentă a vorbirii, er pe la finele ei își perde această calitate, nu se știe prin ce împrejurare, și devine numai un mod al verbului.

Nu-i această o confuziune? În fața acestei antinomii rog pe d. Șăineanu ca altă dată, înainte d'a începe vr'o discuțiune, să se înțelgă mai întâiu cu sine însuși.

5.) Lipsa de claritate și de precisiune în enunțarea regulilor este manifestă mai pe fă-care pagină a noii gramatice latine. Căutându a ilustra acest faptu print'o seriă de exemple, mi-am atras asupra-mi grave acușări de naivitate, lipsă de bun simț, rea credință și chiar de falsificare. Ce e drept, omul cu bun simț înțelege adese-ori lucrul, chiar când este exprimat într'o formă confusă, der autorul uită, că gramatica sa nu este destinată pentru omeni cunoscători, ci pentru frageda etate copilărescă, care în genere posedă mai puțin bun simț și mai multă naivitate de cât d-sa. Așa bună-ora, când școlarul va ceti regula: „Declinațiunea I

are la nominativu a și la genitivu ae”, fără să i-se spună apriat, unde are ae, elu va forma dela massa genitivul maessae, după analogia românescului masă, mese.

De asemenea învățându definițiunea pozitivului: „Positivul este adjectivul însuși”, va primi o noțiune vagă și nu-lu va putea distinge de celelalte două grade. Totu din punctu de vedere al clarității și precisiunii am condamnat regulile despre pater, imber, gratia, tribus, precum și cele relative la genul substantivelor declinării a III, despre care autorul dișe la pag. 14: „masculine sunt cuvintele terminate în or, os și er, temenine cele terminate în o, as, es, is, x, și us (cu gen, utis seu udis), neutre cele în e, l, n, ar, și us (cu gen. în oris, eris, și uris.)

Am reproduș exact aceste cuvinte, pentru ca să judece cetitorii mei purtarea d-lui Șăineanu, care mă acuză de falsificator, pentru că îndrăsnisem a afirma, că la formularea regulilor genului pe de-o parte s'au omis dintre masculine imparisabile în es, pe de alta s'au numărat fără distincțiune între temenine substantivele, alu căroru nominativu singularu se termină în o, pe când dintre cele neutre se negligă nominativele în a, c, t. Și autorul spune, că a mai descoperit falsuri de felul acesta, der deșmilă nu vrea să le spună,

ca să nu mă sdrobescă de totu sub povara argumentațiunii sale.

Din aceste câte-va considerațiuni ori-ce cunoscător se pte convinge, că regulile formulate de d. Șăineanu sunt confuze și lipsite de precisiunea cerută unei cărți menite a se pune în mâna școlarilor. Pentru ca copii să se deprindă de timpuriu cu exactitatea și claritatea, regulile trebuiesc formulate într'o carte școlastică așa, încât conținându în ele totu ce e necesar și escludându totu ce e de prisos, să nu lase în spiritul școlarilor nici o nedumerire.

6) Să trecem acum la unele puncte, care sunt de natură a arunca cea mai întinsă lumină fă asupra gradului de cultură filologică a d-lui Șăineanu, fă asupra caracterului d-sale moralu în materia de știință.

Susținem în critica mea și susțin și acuma, că „semnificațiunea cuvintelor nu e nimerită totdeauna. Astfel laetor (pag. 80 și 115) nu însemnează înveselescu, nici ubique (pag. 24, 37, 138) pretutindenți, nici plerumque forțe adesea, nici quoque decât rareori chiar, nici pugno și dimico luptă, nici appropin, quo apropiu, nici super coenam după cină, nici ubi îndată, nici preposițiunile nu se pot traduce cu adverbe, ca cis dincoace, ultra dincolo, infra jos, extra afară, nici

greu răniți. În districtul Kum s'a proclamat starea de asediu.

Afacerea episcopilor bulgari în Macedonia.

O telegramă din Constantinopol spune, că nu e adevărat, cumcă Rusia a intervenit prin o notă în afacerea episcopilor bulgari din Macedonia, dăr primul dragomnaș dela ambasada Rusiei a comunicat marelui vizir o notă a d-lui de Giers, ministru de externe al Rusiei, trimisă ambasadei, prin care țice, că beratele acordate episcopilor bulgari, trebuind să servescă la întărirea unui guvern nerecunoscut, Rusia se simte ofensată și crede, că e datoră ei să se opună. La rându-i patriarhul ecumenic a cerut Sultanului o audiență, care i-a fost refuzată. A depus însă la palat un memoriu, în care își reînnoiesc obiecțiunile sale superioare și cere, ca cel puțin episcopii bulgari să fie considerați ca schismatici și ca clerul bulgar din Macedonia să poarte un semn deosebit.

Luptele din America.

Din Buenos-Ayres sosesc mulțime de sciri despre luptele insurgenților cu oștirile guvernului. Sub conducerea generalilor Campos și Arredontiv resculții au ocupat toate casarmele din Lavallo și toate magazinele de arme. Cinci batalioane de miliție regulată au trecut pe partea răsculaților, precum și două batalioane din garda civilă și un detașament de aprozi. Guvernul are la dispoziție încă mai mult de șapte batalioane de ostași. La 27 Iulie n. a fost un mare atac între inimiți, în care s'au pustiit multe edificii. Populațiunea părtinse foarte mult pe insurgenți, ba după unele sciri jumătate din miliția a trecut în tabăra contrară.

La 28 Iulie n. s'a întâmplat o ciocnire sângeroasă pe strade, în care cetele guvernului au fost respinse cu mari pierderi. Flotila încă a trecut pe partea insurgenților și a bombardat casarmele în care staționau armatele guvernului. S'a născut apoi o luptă crâncenă între dușmani și în atacul, ce l'au avut la 28 Iulie n. lângă Chingo, oștirile din Guatemala au pierdut 600 de oameni, er pierderile armatei din San-Salvador se urcă la 87 de oameni și doi ofițeri.

Tot din Buenos-Ayres se scrie, că între cetele guvernului și insurgenți s'a întâmplat în aceeași zi o luptă în care au căzut 1000 de morți și răniți. Insurgenții învingători, ajutați și de flotilă, au bombardat palatul și casarmele și apoi au încheiat un armistițiu de 24 ore. Bursele, băncile și prăvăliile sunt încă închise. E temere, că revoluția va lua dimensiuni.

SCRILE ȚILEI.

Nouă societate montană în Zărnesci. Sub firma „Orientul” s'a constituit în Zărnesci o societate montană, cu scopul de a face scurări pe teritoriile comitatelor Făgăraș și Brașov. Membrii întemeiatori ai acestei societăți sunt următorii d-ni: Alesandru Danciu, director și proprietar de mine în Bucium-Oerb; Simeon T. Ianculescu, notar în Poiana Mărului; Dr. Iancu Meșianu, mare proprietar în Zărnesci; Iosif Pușcariu, avocat și proprietar în Brașov; Ioan B. Comșa, neguțător în Zărnesci; Iordan I. Munteanu, asesor la scaunul orf. com. în Brașov; Teodor Vulsan, proprietar în Zărnesci; Simeon Damian, avocat și proprietar în Brașov; Traian Meșianu, Protopop gr. or. în Zărnesci; Stefan Necșea, pretor cerc. în Bran; Valeriu Bologa, director de bancă în Brașov; Ioan Bădilă, jude reg. în Sibiu; Dr. Ioan Moga, fisic comit. în Sibiu; George Dima, profesor în Sibiu; Nicolae Petra-Petrescu, funcționar de bancă în Brașov; Dumitru I. Munteanu, espeditor și proprietar în Brașov. Director al acestei societăți este d-l Al. Danciu. Capitalul societății este împărțit în 128 părți, având a se plăti atât din partea actualilor membri ai Consorțiului, cât și din partea succesorilor lor câte o cotizațiune lunară de 3 fl. pentru fiecare parte. Aceste contribuiri au început a se face din 1 Iunie n. c.

Felicităm pe membrii noului consorțiu pentru această întreprindere și le dorim succese!

Societatea presei din București. Sâmbătă seara a fost o nouă întrunire a diariștilor în sala băilor Eforiei, spune „România.” La ordinea zilei era alegerea comitetului societății presei. După o discuțiune, la care au luat parte mai mulți confrăți, s'a hotărât ca să fie considerați ca membri activi toți diariștii câți se găseau față, precum și aceia, cari au aderat la tot ce se va face în scopul constituiri societății. Intre acești din urmă sunt d-nii: A. Laurian, I. G. Bibicescu, M. Minovic, N. Filipescu, Gr. Ventura, Cazzavillan, Nicolescu.

După aceea s'a procedat la votarea comitetului și au fost aleși d-nii: G. Bibescu, D. A. Laurian, Fr. Damé, C. C. Balabaș, Dimitrie Roco, Ionescu-Gion, Dionisie Miron, C. Ștefanescu. Pentru al noulea membru a fost balotat. Procedându-se la a doua votare, a intrunit d. N. Ghișescu 15 voturi și d. N. Filipescu 14. Adunarea a hotărât ca alegerea membrului al noulea să se facă în cea dintâi adunare generală, ce se va ține în luna August.

De-ale justiției. Ministrul ung. de justiție, la întrebarea făcută de un tribun al patriei, a dat o ordinațiune circulară de cuprinsul, că în privința executării sentințelor în cauze civile între Ungaria și Germania nu mai există reciprocitate, și deci nici mobiliile debitorului dinăuntru nu se mai estradau la masa de concurs deschisă de datornicul estern în Germania.

De-ale armatei române. „Timpul” scrie: D-l general Vlădescu, ministrul de război, pregătesc pentru sesiunea de toamnă a Corpurilor legiuitoare următoarele importante proiecte de legi: Mai întâi un proiect de lege modificator al legii pentru recrutare restringându întru cât-va latitudinea ce se acordă pentru scuti și dispense. Apoi o lege organizatoare pentru flotila noastră. După această lege, flotila se va împărți în două diviziuni: o flotilă Danubiană și altă flotilă pentru apărarea costelor țerei pe mare. În fine un alt proiect de lege privitor la arsenalul flotei, care va trece sub directa conducere a ministerului de război. Se știe că până acum arsenalul cade sub directa conducere a comandantului flotei.

Din armată. E numit capelan militar cl. 2-a în rezervă: Pompiliu Predovicu, preot gr. or. al arhidiecesei Ardealului. E atașat la comisiunea de administrare a batalionului 3 din reg. 39 de infanterie: locotenentul comptabil Mihail Pușcaș.

Regina României a trecut ieri cu trenul accelerat obișnuit pe la Brașov, mergând către Neuwied, însoțită de două dame de onoare și de generalul Grecianu.

Secerișul în comit. Alba de Jos s'a terminat și e atât cantitativ cât și calitativ mai bun decât mijlociu. Forțe abundante a fost strânsul fânului.

Hirotonire. „Tel. Rom.” spune, că în decursul săptămânei trecute s'au hirotonit întru presbiteri: Vasiliu Ștefanescu ales paroch în Grind-Cristur (tract. Turdei); Gavril Goron, în Muncel (tract. Deșului); Gavril Simeștea în Zdrăpți (tract. Zărând); Teodor Simeștea în Prihodiste-Tătarescu (tract. Zărând); Dumitru Munteanu în Finciu (tract. Clușului); Nicolae Solomon în Porumbacul sup. răsărit. (tract. Avrig); Vasiliu Crișan, în Murăș-Decia (tract. Turda) și Ioan Ban în Ermea-săsescă (tract. Târnavi superioare).

Lucrători de câmp ardeleni în mare

număr au fost duși în România, pentru seceriș, care în anul acesta e foarte abundent și deci e mare nevoie de brațe.

Esposiția de vite. În Clușiu se face pregătirea pentru esposiția de vite de prăsilă, ce se va deschide la finele lui August. Ministrul de agricultură are de gând să cumpere pentru stat câțiva din taurii și epel espuse.

Furt din biserică. Din biserică din Mon s'au furat următoarele obiecte: un pocal de argint cu inscripțiune cirilă și cu anul 1791, o stea de argint, o lingură de argint, un brâu cu copci de argint.

Foc. În comuna Veștem au ars patru șuri pline și una goală, precum și mai multe șoprone; a perit în flăcări și un taur al comunei. În Cristian au ars două șuri.

Omor. Țeranul Neculae Nicoră din Apoldul mic și-a omorât nevasta, probabil într'un acces de nebunie. — În păduricea orașului Pesta a fost găsit omorât un lucrător. E bănuț d'a fi săvârșit crima un amic al ucisului, care a și fost arestat.

Postul de medic al orașului Ocna-Sibiului cu magistrat regulat e de ocupat. Petițiile se adresează până la 20 August n. primarului orașului.

Postul de magistrat postal e de ocupat în Iefalva, comit. Trei-scaune. Léfa anuală 180 fl., cheltuel de cancelarie 40 fl., de distribuie 15 fl. Petițiile se adresează la direcția postală din Sibiu.

Fabrică de mașini agricole vrea să înființeze în Clușiu un fabricant din Württemberg. Fabricantul va înființa la esposițiunea din August câteva mașini.

Petrecere de joc. Măestrii jocului din Lugoșiu, din incidentul serbarei patronului lor „Sf. Ilie”, vor arangia o petrecere de joc Vineri în 1 August (Sf. Ilie) n. c. Inceputul la 8 ore seara. Prețul intrării de familie 1 fl. 20 cr., de persoană 50 cr. Venitul curat e destinat pentru o flamură, ce se va procura pe seama bisericii gr. or. rom. din Lugoșiu. Ofertele se vor chita pe cale diaristică!

Correspondența „Gaz. Trans.”

Beiuș, 26 Iulie n. c.

În cercul Beiușului în restimpă de cinci luni s'au întâmplat cinci casuri de sinucidere, și trei deucidere; anume:

mentior itus sum, iri, nu însemneză menționez, pomenesc.

Pe lângă acestea aș mai pute adăoga și alte absurdități, întâlnite mai în urmă în laudatul dictionar, ca *signo* străbat, *quisquis* fiă-care (pag. 133), *utor* folosesc (pag. 133), *confido* încred (pag. 133), *sorix-icis* pe care d-l Șăineanu îl ia drept *șorce*, pe când în realitate e bufniță, *servo-are* servesc, unde d-sa în găsire sensului a aplicat erăși ca și la *mentior* metoda sa particulară semasiologică.

În fața observațiilor de mai sus, pe care le credeam suficiente a atrage atențiunea d-lui Șăineanu asupra gravității unor greșeli așa de bătătoare la ochi, ilustrul filolog, spre marea mea mirare, simțindu-se nedumerit alergă la dictionarul lui Freund, unde citește:

Undique (cit. *ubique*) *en quelque lieu que ce soit, partout*; **Plerumque**, *la plupart du temps, le plus souvent*; **ubi**, *lorsque, aussitôt que, dès que*; **ultra** *adv. et prep., au delà, par delà; prep. au delà de* și apoi esclama:

„Se pte o ignoranță, care se se răsfețe cu mai multă semeție și nerușinare?”

Ce trebuie să judecăm despre caracterul moral al unui om, care, după ce sote din discuțiune vorbește *lactor, quoque, pugno, dimico, appropinquo,*

super coenam, și celebrul *mentior*, menționez, asupra semificațiunii cărora pare edificat, se serve de asemenea expresiuni insolente?

Dăr să examinăm puțințel și citațiunile din Freund. Atunci ne vom forma o idee exactă de valoarea d-sale filologice.

a) *Ubique*. Mai înainte de toate trebuie să constatăm pe deoparte o reproducere infidelă, o denaturare a textului din dictionarul lui Freund, pe de altă parte o confușiune, ce face d. Șăineanu între vorbele latine *ubique* și *ubique*, seu precum scriu alții, *ubique*, care au semnificațiunii *fundamental* deosebite. În gramatica ce ne preocupă, nu întelnim nici odată *ubique*, ci se găsește numai vorba *ubique* și anume la pag. 24, 37, 138, totu-deuna cu însemnarea *pretutindeni*, ceea ce e absolut fals.

Etă cum se cetesc exactă această vorbă în Freund pag. 858 Vol. 4:

Ubique, wo immer es ist, wo nur immer überall.

Și mai jos: *verschieden hiervon ist ubique fuer et ubi*. Pe românește: *Ubique*, or în ce loc, ori unde, pretutindeni. **Deosbit de acesta este *ubique* întrebuțat în loc de et ubi:** (= și unde și când, și îndată ce, veți și Quicherat 1232 și Forcellini, *Lexicon totius latininitatis*).

Constată prin urmare încă odată, că d. Șăineanu, pentru ca să aibă ce replica, a denaturat textul dictionarului lui Freund și că a făcut confușiune între două vorbe foarte diferite atât prin semnificare cât și prin cantitate, că a comit cu un cuvânt un *qui-pro-quo* nepermis unui filolog. Această confușiune este seu voită seu provenită din nesciință: decă e voită, atunci e condamnabilă din punct de vedere al moralei, decă e produsul nesciinței, atunci e de iertat, dăr rămâne un simptom trist și îngrijitor.

b) *Plerumque* n: însemneză *forțe adesea*, pentru care latinul are expresiunea *saepissime*, și dovadă despre acesta este însăși citațiunea din Freund: *la plupart du temps, le plus souvent*, pe care d. Șăineanu n'o înțelege și confundă expresiunile franceze *la plupart du temps, le plus souvent* cu *très souvent* seu *assez souvent*. *Plerumque* însă format de la *plerique*: major pars, majoritate, însemneză, precum se vede și din traducerea franceză, *de cele mai multe-ori* seu *în cea mai mare parte*, indicându o cantitate oarecare mai mare decât jumătatea unui număr determinat. D. filolog Șăineanu este dator să cunoască nuanța de însemnare din expresiunile *forțe adesea, très souvent*, și *de cele mai multe-ori, la plupart du temps, le plus souvent*, dintre *saepissime* și *plerumque*, pe care latinul

nici odată nu le confundă. Un exemplu pte lămuri mai bine această nuanță: „Partus maturescunt aut septem nonnquam aut *plerumque* novem lunae cursibus,” unde sub *plerumque* se înțelege în majoritatea casurilor. D. Șăineanu, care se ocupă așa de mult cu limba română, e dator să știe diferența dintre aceste două exemple: „Am vădută forțe adesea sorele răsărind,” și „Am vădută forțe adesea sorele răsărind de 20 de ori, de cele mai multe ori pe mare.” Constată, că d. Șăineanu n'a surprins această distincțiune nici în vorbele latine, nici în cele franceze, dăr a acuza de ignoranță și de nerușinare pe cei ce atrag atențiunea asupra ei, se pricepe de minune.

c) *Ubi*. Aci se dă de gol și mai mult superficialitatea cunoștințelor ilustrului filolog pe terenul limbei franceze. Într'adeveră mă prinde uimire, cum d-sa după ce citează din Freund: „*ubi* *lorsque, aussitôt que, dès que*, se mai obstinează a afirma, că *ubi* însemneză *îndată*.”

Nu aș fi credută pentru totă lumea pe un profesor de filologie capabil să facă o confușiune așa de babilonică între un adverb și o conjuncțiune. Nu aș fi credută, că pte exista la noi în țară un om cu cultură, care să traducă vorba *îndată* cu conjuncțiunile franceze *lorsque, aussitôt que, dès que*, care

In 4 Martie n. c. țeranul Simeon Nistor din comuna Budureasa, îmbătându-se, întru atata a pãrütü pe conlocutorul sãu Toma Casa, în cãtã a-cesta a doua și a rãposatã, ér Simeon Nistor, datã fiindã pe mãna justiției, s'a spãnduratã în arestulã din Beiuș.

In 13 Martie s'a spãnduratã Georgiu Haidu, în 16 evreulã Lazar Weiss; în 26 Iunie Vasiliu Buha și Ioanã Toma din Seudã, mergãndã beți la lucru, au bãtutã pe Stefanã Marcu din Jenerișulã micã, aprãpe de comuna Poiola, întru atãta, încãtã acesta peste o orã a muritã lãsãndã dupã sine o vãduvã și doi orfanã; fãptuitorã au fostã adușã dela lucru și datã în mãna justiției.

In 11 Iuliu s'a gãsitã murtã o femeã cu numele Anisia, lângã drumulã țerei între Beiuș și Sãn-Mãrtinũ, strãpunsã cu cõsa în pãntece și la gãtũ, cõsa frãntã în trei bucãți; femeea, dupã cum s'a adevãritã, a fostã din Schodolã-Lazuri; ea n'a locuitã cu bãrbatulã deja de doi anã; ucigașulã, precum se dã cu socotãla, este Ioanã Gavrișũ din Cãbești, amoresulã ei, care deja se aflã închisũ.

In 17 Iulie dimiñã la 8 ore s'a spãnduratã Elena Maghiar gr. cat. de 23 anã, soția curelarulã Ioanã Rajt rom. cat. din Beiuș.

In 21 Iulie s'a gãsitã spãnduratã Reveica, vãduva lui Gavrilã Mocioranũ, din comuna Beiușele.

Avisũ celorũ dedãtã cu droșdiele Evreilorũ, sã se ferescã de bețiã, erã pãrinților sã-și creșcã copiii de micã în frica lui Dumpeșeu, cãci precum va fi creșterea lorũ, așa va fi și viãta și murtãta acelorã.

Intempinare.

(In cauza gimnasiului din Beiuș.)

Neavãndũ pãnã acuma nici unũ amestecũ în discutiunile din țiaristica romãnã asupra situațiunei nesuportabile a gimnasiului din Beiuș, nu aflã oportunũ a mã dimitã de astã-datã în apãrãrea meritorã a raportulã publicatã în „Gazeta Transilvaniei“ din 10 (22) Iuliu a. c. cu inițialele L. M., reproducũ și de „Tribuna“ în nr. 156, oi pãstrandũ pãnã la unũ timpũ discrețiunea impusã de impregiurãri, mã restringũ a rãspunde, încãtã pentru persõna mea, la recriminațiunile cuprinse în alineatulã altã patruea dela fine, unde se dõce: „S'a sciutũ prea bine, care au fostã aceia, cari s'au întorsũ cu invinuirile lorũ contra bunulã arhieru“ — și „cã tocmã aceia... în timpurile mai bãtrãne — neprovocãtã de nimeni și între impregiurãrile cele mai favorabile—au fãcutã oferte marinimõse (în alineatulã alã 2-lea dela fine mai bine caracterisate „ruși-

însemnãzã precum se invãtã în scõlele elementare: cãnd, *indatã* ce. Și este enormã deosebirea, mai alesũ pentru unũ filologũ, între vorba *indatã* (statim, mox, fr. *bientõt*) și între conjunțiunea *indatã ce (ubi)*.

d) *Ultra* este cunoscutã în gramatica d-lui Șãineu numai ca preposițiune și numerãtã la pag. 48 între preposițiunile, care cerũ acusativilũ cu însemnãrea de adverbũ *dincolo* în locũ de *dincolo de*, de asemenea și *infra* cu însemnãrea adverbialã *josũ*, ceea ce este erãși absolutũ falsũ. Nici *ultra fossam* nu se pãte traduce cu *dincolo grãpã*, nici *infra solem et sidera: josũ sõrele și stelele*. Decã d. Șãineanu nu pãte traduce expresiunea francesã *audelã de*, cu care se traduce preposițiunea *ultra*, pentru-ce nu rãsofese celũ puținũ gramatica lui Bãdilescu, unde va gãsi o traducere multã mai corectã?

Și tãte aceste absurditãți copilãresci le debitezã, dupã ce ne murturisese, cã d-sa de 10 anã necontentitã lucrãzã pe terenulã limbisticũ. Ilũ credũ din tãtã inimã și mãcarũ cã d-sa imã imputã perfidiã și rea credințã, eu din parte-mã am convingerea deplinã, cã susține asemenea lucruri cu cea mai perfectã bunã credințã, în nesciințã.

(Va urma.)

N. Barbu.

nõse“), „ca gimnasiulã sã trecã în posesiunea statulã, și au oferitã ca limbã de propunere limba maghiarã“.

In totũ decursulã debaterilorã țiaristice referitõre la cauza gimnasiului din Beiuș, nisce persõne de pozițiune înaltã de aci, simțindu-se õreși cum atinse, umblau în ruptulã capulã sã afle cine e autorulã apelurilorã și altã deselorũ corespondențe referitõre la același obiectũ și la altele secundare, și în fine cineva a mersũ așa departe, cã fãrã nici o probã plausibilã, nu s'a sfiitã a mistifica și a induce pe Prea Sãnțitulã Episcopũ sã credã, cã eu cu Magn. d-nũ Prepositũ capitularũ Teodorũ Kõvari și încã cu unũ altreilea d-nũ secular d'abia la începutulã carierei sale publice, amũ fi autorã comunicãrilorã respective din țiare, cari amũ fi fãcutũ nu sciũ ce comploturi cu scopuri perverse.

Cãnd a eșitã la luminã, cã nu e mai multã vorbã de șoptiri, ghiciri și suspiciõnãri îndatinãte în astfelũ de casuri, am datũ Magn. d-nũ Prepositũ dechiarãțiunea ce urmãzã, carea credũ, cã a ajunsũ în mãnile Prea Sãnției Sale D-lui Episcopũ, și care o susținũ supunãndũ-mã consecințelorũ, ori-care vorũ fi. Ecã dechiarãțiunea:

„Subscribulã, liberũ de ori-ce presiune, condusũ numai de interesulã adevãrului, declarũ în consciințã sufletulã, cã cu scirea, sãu chiar participãrea mea Magnificulã domnũ Teodorũ Kõvari, Prepositũ capitularũ, nu a sfãtuitã, îndemnãtã, sãu incurãgiatã pe nimeni, și așa nici pe mine, fiã directũ, sãu indirectũ, la înscenãrea și continuãrea debaterilorã din țiaristica romãnã relative la grava situațiune a gimnasiului din Beiuș. Declarũ categoricũ, cã nu am cunoscințã, cã Magnificența Sa sã fi scrisũ, ori mijlocitũ corespondențe, sãu sã fi supeditãtũ cuiva date relative la cestiunea agitãtã, ori la persõnele atinse în foculã debaterilorã țiaristice, sãu sã fi fãcutũ comploturi de ori-ce naturã la casa sa, sãu aiurea.

Insinuãțiunea, cã eu așã fi scriitorulã, ori mijlocitorulã corespondențelorũ cestiunate, fiã singurã, ori în conlucrare cu Magn. domnũ Prepositũ, sãu și cu ori-cine altulũ, și cã m'așã fi fãlitũ undeva cu conlucrareã Magnificenței Sale și a altui Domnũ, o considerũ de calumniã rãutãciõsã, înscenãtã spre a abate atințãnea celorũ competenți dela gravitateã causei debãtute în țiaristica romãnã, cu viãã interesare, dera dupã a mea modestã pãrere cu puținã cruțare a persõnelorũ.

Pe insinuatorulã, sãu pe insinuatorã respectivilã, presupunãndũ-i bãrbați de pozițiune socialã convenientã, fi dechiarũ de calumniatorã rãutãciõsã, pãnã ce nu vorũ fi în stare a produce murturãri neeseptionabile înainteã unui juriũ compusũ în regulã din bãrbați consciințõși, ca reprezentanți ai mei, și ai insinuatorilorũ, de sine înțelegãndũ-se, cã cesti din urmã sã-mã fiã numiți.

Reservãndũ-mã dreptulã, ca la timpũ oportunũ, sã potũ pãși pe altã cale în contra insinuatorilorũ, imputernicescũ pe Magn. Domnũ Prepositũ, sã pãtã face usũ de acestã declarãțiune pe cale publicã ori privatã, și observũ deodatã, cã Magnificența Sa în contactulã sãu cu mine atãtã oficioșũ, cãtũ și privatũ, totdeuna s'a esprimatũ despre înaltã persõnã a Ilustritãții Sale Preasãnțitului Domnũ Episcopũ diecesanũ cu reverințã cuvenitã, ba nu de puține ori cu rarã însuflețire înãltãndũ munificențã înaltã a aceluiași cãtrã diecesa și printr'õnsã cãtrã multã cercata sa națiune.

Oradea-mare, 11 Iuliu 1890.

Teodorũ Roșiu,

prof. emerit., vice-președintã și referinte ordinarũ la Esactoratulã diecesanũ.

La acestã dechiarãțiune n'ar trebui sã adaugũ nimicũ, pentru-cã „asserenti incumbit demonstratio“, dera totuși pentru ulterioãra chiarificare vinũ a murturãri, cã cu cea mai adencã pãrere de rãu, de cãnd m'am mutatũ dela Beiuș n'am mai scrisũ, nici n'am trimisũ la țiare nici o împãrtãșire, ori de ce naturã, afarã de o simplã introducãre la publicãrea programulã gimnasiulã dela Beiuș de pe anulũ trecutũ în „Tribuna“, cãnd am reflectãtũ, sã se abștinã dela ori-ce criticã, ca sã nu se îngreueze situațiunea respectivilorũ.

Am mai fostũ eu suspiciõnatũ pentru nisce corespondențe eșite în „Tri-

buna“ sub domnia lui Cașolțanũ, pentru care unulũ dintre cerõtorãri autorilorũ de astãđi se descãrcã asupra mea pãnã chiar la Prea Sf. Sa Episcopulã, precum credũ, dera cu timpulũ s'a convinsũ și acela despre contrariũ. Sperũ, cã și în casulã de fãtã, în care însã corespondențele suntũ conduse de interese vitalã romãnescã, autorulã își va descoperi numele la timpũ oportunũ, și se va face luminã. Onoratele redacțiunii suntũ imputernicite, ba chiar rugate, ca sã arete fãrã rezervã, de au cãpãtatũ ceva dela mine.

Cu tãte acestea, am și eu unũ pãcatũ cu privire la discuțiunile desũ memorate, și acela este, cã de cãte-ori mi-se imputã, cu cale fãrã cale, cã le-așã fi scrisũ sãu mijlocitũ eu, totdeuna rãspundeamũ și rãspundũ totũ așa și astãđi: „imã pare rãu, cã nu le-am scrisũ, nici mijlocitũ, pentru-cã abstrãgãndũ dela atacurile personalã purcese din fervõrea disputelorũ, consimțescũ cu spiritulã și cu tendințã lorũ, care dupã mine nu pãte fi alta, decãtã, ca sã se afle unũ espedientũ, spre a relua firulã de pertractare cu cei dela putere, ca sã putemũ reintra în statulã „quo ante“, sãu în casulã celũ mai rãu sã cãștigãmũ moderãrea acelei ordinațiunii drastice, dupã care în limba romãnã sã pãte propune „numai cãnd vorũ pretinde interesele didactice“ (d-lũ L. M. a omisũ din citațiunea clausulei lãuate cuvențelulã „numai“).

Mai înainte prin forțã impregiurãrilorũ — nu a celorũ mai favorabile — era în deajunsũ provãduțũ pentru invãțãrea limbei maghiare propunãndũ-se istoria și geografia în tãte clasele, erã limba maghiarã din a treia clasã începãndũ din texturi maghiare, ba tinerã de acestã limbã invãțau și rãspundeau din tãte obiectele în limba lorũ. Acestã observațiune cu ceea ce urmãzã, nu se ține strãnsũ de obiectulã invinuirilorũ, la care rãspundũ, dera le aducũ pentru clarificare trecãndũ apoi la înãvinuireã a doua, de naturã mai gravã.

N'am tãinuitũ nici-odatã pãrerea mea individualã, cã n'avemũ sã punemũ sinodulũ în primulũ planũ, și acestei pãreri i-am datũ expresiune în conferințã ținutã în Oradea-mare în decursulã consistoriului plenarũ, propunãndũ sã ceremũ inițiereã pașilorã necesari spre vindecãrea rãului 1) la ministrulã mai bine informatũ, 2) la consiliulã ministerialũ, 3) la dietã, și în fine 4) la tronulã regalũ. Dela cele trei foruri prime nu sperã nimeni rezolvãrea favorabilã a causei între impregiurãrile presente, erã a încerca apropierea de forulã ultimũ nu era curãgiu, temãndũ-se toți, cã nici nu se va putã esopera intrãre, la ce am observãtũ, cã noi trebuie sã batemũ tãte cãile deschise, ca sã scie lumea, cã numai în urma urmelorũ ne-amũ supusũ forței dupã dõsa grecescã: *eine viß*. În conferințã a devenitã prevalentã opiniunea a se cere sinodũ, a bunã sãmã în sperãnțã, cã õmenã mai bine orientãtã și mai calmã vorũ sci afla vr'unũ modũ spre a eși din impasũ, și d-lũ Gavrilũ Lazarũ a și pledatũ în consistoriu pentru sinodũ în termãni cei mai aleși și cu atãta moderãțiune, cã a frapatũ și pe aceia, cari pe preoții așa numiți conferențiarã îi considerãu de revoltanți.

(Va urma.)

Teodorũ Roșiu.

Convocatorũ.

P. T. domni societãri din consorțulã „Orientulã“ în Zãrnescã se convocã prin acestã la I-mã conferințã de societãte pe 10 Augustũ a. c. nou la 3 ore d. a. în Brașovũ, otelulã Bucuresci, chilia Nr. 1. pentru:

- I. Constituãrea conferenței.
- II. Raportulã direcțiunei.
- III. Censurãrea rațiociniilorã singurãticilorã societãri și liquidãrea speselorũ de pãnã acum.
- IV. Sãtorãrea modalitãții de scrutãre și exploãtare, și
- V. Pertractãrea altorũ propunerã

intrãte dela societãri, ori mandatorãri acestora.

Buciumã, în 26 Iuliu 1890.

Ales, Danciu,
directore interim.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“.

(Serviciulã biuroulã de coresp. din Pesta.)

Viena, 30 Iulie. „Fremdenblatt“ dõce, cã scirea cumcã principele Ferdinandã altã Bulgãriei a pusũ guvernulã bulgarũ ca condițiune a întõrcerei sale, sã consimțã a primã oficerã austro-ungãri în armãta bulgarã, e cu totulã nãscocitã.

Buenos-Ayres, 30 Iulie. Revoluțiã e înãbușitã. Președinteã și guvernulã împãrtũ erãși poruncile lorũ.

Constantinopolũ, 30 Iulie. Depẽșile constatã isbucnãrea colerei în Mecca. Dintre 13 bolnavã, 9 au muritũ.

DIVERSE.

Sãnãtatea omulã și mașina de cusutũ. Cu ocazia conferințelorã internaționale, ce s'au ținutã la Berlinũ pentru a rezolva cestiunea lucrãtorilorã, doctorulã Hensgen a atrãșã atințãnea celorũ în dreptũ asupra întrebunțãrei mașinei de cusutũ, care stricã fõrte multã sãnãtatea atãtã a bãrbațilorã, cãtũ și a femeilorã, cari lucrãzã cu ea. Cu date cãștigate prin lungã sa esperiențã, elũ a arãtatũ într'unũ articolũ de revistã cum femeile, cari lucrãzã cu mașina, suntũ bolnãvicioșe, nascũ copii mai puținã și mai slabã ca celelalte, dupã cum a arãtatũ și aceea, cãtũ de multũ acestũ felũ de ocupațiune împiedecã circulațiã sãngelui, face pe omũ sã-și pãrdã poftã de mãnãcare și sã ajungã cu timpulũ anemicũ. Interesantã este mai alesũ statistica în care se arãtã, cum fete vesele și sãnãtõse, devenindũ cusãtoãre, cu timpulã devinũ nervõse pãnã la isteriã. Elũ a propusũ decã și rugatũ congresulã sã ia mãsuri și pentru reglementãrea lucrãrii cu mașina de cusutũ.

Sãrutãre pedepsitã. Lucrulã este adevãratũ. În Montreal, o tinãrã pãreche logoditã eși la plimbãre în parculã orașului. Tinerã amoresãtã s'au aședãtã pe o bancã mai de-altãrũ și în decursulã conversației și-au datũ o sãrutãre tocmai cãnd unũ polițaiũ apãrũ dinaintea lorũ. Acestã a protestãtũ energicũ în contra sãrutãrei și-i declarã de arestatã, pentru purtãrea lorã necuviinciosã. Ei au și fostũ închisã și numai dupã cãteva ore au fostũ puși pe piciorũ liberũ. Au fostũ citați apoi înainteã judelei Montigni. Tinãrulã s'a prezentãtũ dera fata nu, cãci casulã acesta o fãcũ bolnavã. Înțeleptulã jude a pedepsitũ pe Gordon — cãci așa se chiãma tinãrulã — cu 15, er pe fatã cu 10 dolari.

Arderea cadãvrelorũ în Angliã. Soiriã sosite din Londra spunũ, cã arderea cadãvrelorũ se va introduce și în Angliã. În țilele acestea s'a ținutũ o adunãre bisericescã anglicã, care s'a ocupãtũ cu cestiunea reformei înmormãntãrilorũ, și la care a presidãtũ episcopulã Barry. În vorbãrea sa de deschidere, episcopulã Barry a pledãtũ pentru arderea cadãvrelorũ accentuãndũ tot-odatã, cã la reforma acestã se alãtãrũ cei mai distinși bãrbați ai Angliei, între cari și principele de Wales. Episcopulã mai dõce, cã piedeca cea mai mare a introducãrei acestã reforme este prejudițulã poporului englesũ, care trebuie învinsũ cu ori-ce prețũ.

Regiã și împãrãtã. Unũ statisticũ a calculãtũ, cã pãnã acum au fostũ 2,540 împãrãți și regi, cari au guvernãtũ 64 popõre; 300 au fostũ goniți dela tronũ, 64 au abdicãtũ, 24 s'au sinucisũ, 12 au inebunitũ, 100 au cãdũtũ pe cãmpulã de luptã, 123 au fostũ fãcuți prizonieri, 25 au suferitũ murtãrea de martirũ, 151 au fostũ omoriți, 108 au fostũ condãmnãți la murtã și esecutați în regulã.

Editorũ și redactorũ responsabilũ:
Dr. Aurel Mureșianu.

Cursul pietei Braşov

Table with exchange rates for various currencies like Banconote româneşti, Argintă românească, Napoleon-d'ori, etc.

Cursul la bursa de Valer

Table with market rates for gold (Renta de aur), silver (Renta de hârtă), and bonds (Amortisarea datoriei).

Table with market rates for various goods and services, including oil (ostă ungare), bonds (Amortisarea datoriei), and agricultural products (Bonuri rurale).

Sosirea și plecarea trenurilor în Braşov.

I. Plecarea trenurilor:

1. Dela Braşov la Pesta. Trenul de persoane: 10 ore 32 minute sêra. Trenul accelerat: 2 ore 43 minute dupã amêđi.

2. Dela Braşov la Bucureşti:

Trenul de persoane: 5 ore 30 minute dimineața. Trenul accelerat: 2 ore 33 minute dupã amêđi.

II. Sosirea trenurilor:

1. Dela Pesta la Braşov:

Trenul de persoane: 5 ore 20 minute dimineața. Trenul accelerat: 2 ore 23 minute dupã amêđi.

2. Dela Bucureşti la Braşov:

Trenul accelerat: 2 ore 13 minute dupã amêđi. Trenul de persoane: 10 ore 17 minute sêra.

ABONAMENTE la "GAZETA TRANSILVANIEI". Includes subscription rates for Austro-Ungaria and Romania, and contact information for the administration.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Iunie 1890.

Large railway schedule table with columns for routes (Budapesta-Predcaľ, etc.), train types (Tren accelerat, etc.), and arrival/departure times.